WWF
Lintulahdenkatu 10
00500 HELSINKI

Puh: (09) 7740 100
Faksi: (09) 7740 2139
www.wwf.fi, www.panda.org

for a living planet®

Eduskunnan ympäristövaliokunnan kokous 27.9.2024

VIITE: **Lausuntopyyntö / E 52/2024 vp Valtioneuvoston selvitys: E-kirje neuvoston asetuksesta eräiden kalakantojen ja kalakantaryhmien Itämerellä sovellettavien kalastusmahdollisuuksienvahvistamisesta vuodeksi 2025 ja asetuksen (EU) 2024/257 muuttamisesta**

ASIA: **WWF Suomen kirjallinen asiantuntijalausunto**

WWF kiittää lausuntomahdollisuudesta ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

- **Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohen** osalta WWF katsoo, että kaikki luonnonlohikantoihin kohdistuva kalastus tulee keskeyttää ensi vuodeksi. Pohjanlahden jokien emokalamäärät ovat kahden viimeisen kesän aikana jääneet hälyttävän pieniksi merivaelluksen aikaisen heikon selviytymisen takia, eikä mikään tällä hetkellä viittaa tilanteen paranemiseen. Näin ollen kaikki ylimääräinen kuolevuus tulee minimoida lohikantojen elinvoimaisuuden turvaamiseksi.
- **Suomenlahden lohenkalastus** tulee kohdistaa ICES:n neuvonannon mukaisesti istutettuihin lohiin, eikä kalastuskuolevuutta tule nostaa nykytasosta. Erityisesti alkukauden pyynnissä Suomenlahdella kalastetaan myös Perämeren luonnonkannoista olevia kaloja, joten kalastuksen aloitusajankohtaa tulee siirtää myöhemmäksi.
- **Pohjanlahden silakkakiintiötä** ei tule kasvattaa nykytasosta. Pohjanlahden silakkakanta on edelleen tavoitetasoa (Btrigger) pienempi ja erityisesti vanhempien, elintarvikekokoa olevien silakoiden osuus on pieni. Kalastusta ei tule lisätä ennen kuin kannan koko ja ikärakenne ovat jälleen hyvällä tasolla.
- **Itämeren pääaltaan ja Suomenlahden silakan** osalta tulee niin ikään noudattaa suurta varovaisuutta, sillä kanta on edelleen vain niukasti kriittisen (Blim) tason yläpuolella. WWF katsoo, että kalastuskuolevuutta ei tule kasvattaa nykytasosta, vaan kiintiö tulisi asettaa korkeintaan kuluvan vuoden tasolle (40 368 tonnia).
- **Kilohailin** osalta WWF suosittelee asettamaan kiintiötason komission esityksen mukaisesti siten, että EU:n TAC olisi korkeintaan 117 070 tonnia.

Kalakantakohtaiset perustelut:

Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohen osalta WWF katsoo, että viime vuosien katastrofaalisen heikon emokalamäärän ja lohien merivaelluksen aikaiseen selviytymiseen liittyvien epävarmuuksien vuoksi lohen kalastus tulee keskeyttää kokonaan ensi vuodeksi.

Lohen kutuvaellus Pohjanlahden jokiin on jäänyt kahtena edellisenä vuonna selkeästi tavoitetasoa pienemmäksi. Se tarkoittaa, että tulevina vuosina edes vahvimmat lohikannat eivät

todennäköisesti tule tuottamaan kestävän tason (MSY) mukaista määrää vaelluspoikasia. Erityisen huonossa tilanteessa ovat Pohjanlahteen laskevat pienet lohijoet, jotka eivät ole toistaiseksi saavuttaneet MSY-tasoa. Eräissä pienemmissä joissa emokalamäärät ovat viime vuosina jääneet vain muutamiin kymmeniin tai satoihin lohiin. WWF katsoo, että Pohjanlahden lohenkalastus ei enää täytä yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteita.

WWF huomauttaa, että komission ja valtioneuvoston esittämä kiintiötaso (34 787 lohta) ei ota riittävässä määrin huomioon ICES:n tieteelliseen neuvonantoon liittyviä oletuksia ja epävarmuustekijöitä erityisesti merivaelluksen aikaiseen eloonjääntiin liittyen. Jos eloonjääntö meressä heikkenee, kalastuksessa otettavaa saalismäärää on vastaavasti pienennettävä, jotta kutukannan minimiraja ei alittuisi. Kansallisessa lohi- ja meritaimenstrategiassa on sovittu, että Tornionjoen ja Simojoen vaelluspoikastuotannolle asetetaan 80 % minimitavoite 25 % riskitasolla ja sitä vastaava kutukantatavoite lohen määränä, jota tarkastellaan neljän perättäisen vuoden liukuvana keskiarvona ja käytetään kalastuksen säätelyn perustana. Tornionjoen osalta vaaditaan noin 46 000 kutevaa kalaa, jotta tavoite saavutetaan. Tornionjoen emokalamäärä on viimeisen kahden kesän aikana jäänyt selvästi alle puoleen tavoitteesta. Kolmen viimeisimmän vuoden keskiarvo on vain noin 32 000 lohta, ilman että jokikalastuksen osuutta on huomioitu lainkaan.

Lisäksi WWF korostaa tarvetta laatia pikaisesti Itämeren lohikannoille monivuotinen hoitosuunnitelma, jolla mm. varmistetaan avomerikalastuskiellon pysyvyys ja säädetään riittävät turvatoimet reaktiiviseen säätelyyn merellä ja joissa, mikäli emokalamäärät uhkaavat jäädä alhaiselle tasolle. Lisäksi WWF korostaa tarvetta tarkastaa rannikko- ja jokikalastuksen aikasäätelyä suurten emokalojen turvaamiseksi. Alkukauden kalastus kohdistuu korostetusti lohiin, jotka kantavat lohen vanhaan sukukypsyysikään ja siten suureen kokoon vahvasti kytkeytyvää geenimuotoa. Suurikokoiset lohet ovat äärimmäisen arvokkaita poikastuottajia ja siten tärkeitä lohikantojen monimuotoisuuden ja tuottavuuden turvaamiseksi (ks. Miettinen 2023).

Suomenlahden lohenkalastus tulee kohdistaa ICES:n neuvonannon mukaisesti istutettuihin lohiin, eikä kalastuskuolevuutta tule nostaa nykytasosta. Erityisesti alkukauden pyynnissä Suomenlahdella kalastetaan myös Pohjanlahden luonnonkannoista peräisin olevia kaloja, joten kalastuksen avaaminen tulee siirtää huomattavasti nykyistä myöhemmäksi, jolloin valtaosa Pohjanlahden luonnonlohista on jo ohittanut Suomenlahden.

Suomenlahdella valtaosa saaliista on istutettua lohta, mutta luonnonlohen osuus on viime vuosina ollut suhteellisen korkea. ICES:n mukaan 28 % Suomenlahden lohisaaliista on luonnonkaloja Pohjanlahden joista. Pohjanlahden heikentyneiden luonnonlohikantojen turvaamiseksi Suomenlahden kalastus tulee avata vasta, kun Pohjanlahden jokiin suunnistavat

kalat ovat ohittaneet Suomenlahden. Lisäksi Suomenlahden omien luonnonlohikantojen ja luonnossa lisääntyvien lohikantojen turvaamiseksi lohenkalastusta tulee ohjata rauhoitusalueilla luonnonlohijokien edustalla ja suistoissa.

Pohjanlahden silakkakannan osalta WWF katsoo, että kalastuskuolevuutta ei tulisi nostaa nykytasosta, vaan kiintiö tulisi asettaa kuluvan vuoden tasolle (55 000 tonnia).

Pohjanlahden silakkakannassa on nähtävissä pitkään jatkunut laskeva trendi ja päivitetyn kanta-arvion mukaan kannan tila on tällä hetkellä MSY-tasoa (Btrigger) pienempi. ICES toteaa, että elintarvikekokoa edustavien vanhempien (5+ vuotiaiden) silakoiden osuus on pieni ja tulee myös säilymään pienenä, mikäli kantaa kalastetaan MSY-tasoa vastaavalla kalastuspaineella. Lisäksi ICES varoittaa, että Pohjanlahden silakkakannan geneettinen monimuotoisuus voi olla vaarassa, sillä silakkakanta koostuu perinnöllisesti erilaisista osakannoista, joiden tilaa ei tunneta tarkasti.

WWF korostaa, että Suomen tulee kantaa erityistä vastuuta tärkeimmästä silakkakannastamme ja toimia varovaisuusperiaatteen mukaisesti. Kanta-arvioihin ja ”sopivan” kalastuskuolevuuden määrittämiseen liittyy väistämättä suuria epävarmuustekijöitä, joten WWF katsoo, että tällä hetkellä olisi viisainta pidättäytyä kalastuskuolevuuden kasvattamisesta, kunnes kannan tila ja kannan ikärakenne ovat jälleen hyvällä tasolla. Lisäksi on täysin mahdollista, että myös nykyinen kalastuskuolevuus on liian suurta osalle pienemmistä Pohjanlahden silakan osakannoista, mikä voi johtaa osakantojen taantumiseen.

Itämeren pääaltaan ja Suomenlahden silakkakantojen osalta WWF katsoo, että kiintiö tulisi niin ikään asettaa korkeintaan kuluvan vuoden tasolle (40 368 tonnia) silakkakantojen nopean elpymisen turvaamiseksi.

Komission esittää, että pääaltaan ja Suomenlahden silakan TAC vahvistettaisiin monivuotisen hoitosuunnitelman ja ICES:n neuvonannon mukaisen vaihteluvälin alarajan mukaisesti 83 881 tonniin. WWF katsoo, että komission esitys on biologisesti erittäin riskialtis silakkakantojen tilaan ja elpymisennusteisiin nähden. Esityksen mukainen kiintiötaso tarkoittaisi yli 100 prosentin lisäystä kuluvan vuoden kiintiöön, vaikka itse kalakannan tila ei ole muuttunut merkittävällä tavalla ja on vain niukasti kriittisen viitearvon (Blim) yläpuolella.

WWF katsoo, että Itämeren pääaltaan ja Suomenlahden säätelyalueella tulee viipymättä siirtyä tarkempaan osa-alue- ja populaatiotason tarkasteluun. Erityisesti pääaltaan eteläisten silakkapopulaatioiden tilaa tulee vahvistaa alueellisilla säätelytoimilla, sillä nykyisin suurin pyyntipaine kohdistuu voimakkaimmin taantuneisiin eteläisiin osakantoihin. Lisäksi WWF korostaa tarvetta tehostaa silakkakantojen seurantaa ja tutkimusta.

WWF huomauttaa, että silakka on Itämeren ekosysteemin avainlajeja ja silakkakantojen runsaus ja elinvoimaisuus vaikuttaa suuresti myös moneen muuhun lajiin, kuten loheen ja turskaan. WWF ymmärtää ja tunnistaa silakankalastuksen rajoittamisen mittavat taloudelliset vaikutukset, mutta näkee ensiarvoisen tärkeäksi, että silakkakantojen nopea elpyminen asetetaan päätöksenteossa etusijalle.

Kilohailin osalta WWF suosittelee asettamaan kiintiötason komission esityksen mukaisesti siten, että EU:n TAC olisi korkeintaan 117 070 tonnia.

Kilohailikiintiön asettamisessa on välttämätöntä huomioida kolmen viime vuoden heikot vuosiluokat, kilohailin ja silakan sekakalastukseen ja raportointiin liittyvät epävarmuudet, kilohailin vaikutus turskakannan elpymiseen sekä kalastuksen epätasainen alueellinen jakautuminen.

Itämeren molempien turskakantojen ja läntisen silakkakannan kohdennettu kalastus tulee olla edelleen kiellettyä komission ehdotuksen ja valtioneuvoston kannan mukaisesti. WWF suhtautuu kielteisesti turskakannoille sovellettuun sivusaaliskiintiöön ja katsoo, että sivusaaliskiintiön asettamisen sijaan olennaista olisi toimeenpanna pyydysteknisiä ja ajallisia säätelytoimia, joilla turskasivusaalista saataisiin vähennettyä erityisesti punakampelan kalastuksessa. Lisäksi kalastuksen valvontaa tulee tehostaa turskan tärkeimmillä esiintymisalueilla.

Yleiset kommentit:

Itämeren kalakannat ja kalastus ovat tällä hetkellä kriisissä. Monet taloudellisesti ja ekosysteemin kannalta tärkeät lajit ovat taantuneet hälyttävästi. Turskakannat ovat edelleen pohjalukemissa ja kohdennettu kalastus on jouduttu keskeyttämään jo useaksi vuodeksi, samoin kuin eteläisellä Itämerellä elävän läntisen silakkakannan kalastus. Myös Itämeren pääaltaan ja Suomenlahden silakkakannat ovat taantuneet kriittiselle tasolle ja ovat uusimman kanta-arvion mukaan vain niukasti kriittistä tasoa kuvaavan Blim-viitearvon yläpuolella. Lohen kutuvaellus Pohjanlahden jokiin on jäänyt kahtena edellisenä kesänä katastrofaalisen heikoksi siitä huolimatta, että avomerikalastus on keskeytetty ja rannikkokalastuksen kiintiöitä on pienennetty. Itämeren kampelakalat ovat sen sijaan runsastuneet, mutta turskasivusaalis edellyttää varovaisuutta ja tarkempia alueellisia säätelytoimia myös kampelakalojen kalastukseen.

Itämeren kalakantojen viimeaikainen nopea taantuminen näyttää olevan ensisijaisesti seurausta Itämeren ekosysteemissä ja ravintoverkoissa tapahtuneista muutoksista. Ympäristön

muuttuminen vaatii, että erityisesti taantuneiden ja vaarassa olevien kalakantojen runsautta tulee kasvattaa, jolloin kantojen puskurikyky ympäristömuutoksia vastaan kasvaa. Tämä edellyttää nykyistä maltillisempia saaliskiintiöitä sekä kalastuksen tarkempaa alueellista ohjaamista. Lisäksi on tärkeää, että erityisesti eteläisellä Itämerellä rajoitetaan meriluonnolle vahingollista pohjatroolausta, vähintäänkin suojelualueilla sekä arvokkailla ja monimuotoisilla merialueilla.

WWF painottaa, että Itämeren kalakantojen monivuotinen hoitosuunnitelma ei ole toiminut toivotulla tavalla, mikä näkyy kalakantojen taantumisena, siitä huolimatta, että kalastuksen säätelyssä on noudatettu monivuotisessa hoitosuunnitelmassa kirjattuja periaatteita ja tieteellistä neuvonantoa. Tämä ilmentää sitä, että nykyinen neuvonanto, hoitosuunnitelma ja päätöksenteko eivät riittävässä määrin huomioi meriympäristössä tapahtuvia nopeita muutoksia. On välttämätöntä säädellä kalastusta niin, että kalastuskiintiöitä ei katsota vain säätelyaluekohtaisesti, vaan kalastuksen vaikutukset osapopulaatioihin, muihin lajeihin ja koko ekosysteemiin otetaan huomioon. Kalastuskiintiöistä ja muista säätelytoimista päätettäessä tulee ottaa entistä paremmin huomioon ympäristössä ja kalakannoissa tapahtuvat negatiiviset signaalit (esim. heikentynyt poikastuotanto tai lisääntynyt luontainen kuolevuus) jo varhaisessa vaiheessa, vaikka kalakannan tila sinänsä olisikin vielä tavoitetasojen mukainen.

Helsingissä 25.9.2024

Maailman Luonnon Säätiö (WWF) Suomen Rahasto

Elina Erkkilä
Suojelujohtaja

Matti Ovaska
Johtava kalastuksen asiantuntija

Lisätiedot: Matti Ovaska, matti.ovaska@wwf.fi, p. 040 7273149

Lähteet:

Miettinen, A. 2023. Genomic approaches to guide the conservation and management of wild Atlantic salmon. University of Helsinki. Dissertationes Universitatis Helsingiensis 99/2023.